

ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. Ι. ΘΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 3.

ΤΟΜΟΣ Β'.

8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1892.

ΔΥΩ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΙ

Φανάριον καὶ Πετρίον*

Ἐπιτρέπεται μοι φρονεῖν ὅτι ἐκατέρωθεν τῆς τοπεδίας τοῦ Φαναρίου καὶ κατὰ μηκός τῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης τειχῶν κείμενα συνέσφιγγον αὐτὸ τὰ Πετρία.

Ἡ λέξις εἰδέτη μένει, δυστυχῶς, ἀνεξέταστος. Ὁ πολυμαθέστατος φίλος Δρ. A. Mordtmann, ἐκδοὺς πρὸ μικροῦ τὸ μελέτης πολλῆς προϊὸν αὐτοῦ σύγγραμμα *Esquisse topographique de Constantinople*, παράγει εἰς μέσον ὀλίγα συμπεριάσματα δυσεξήνυτα, τούλαχιστον ἡμιοι· διακρίνων «Πέτραν» καὶ «Πετρία», ἐκείνην μὲν ὅριζει ἐπέκουσαν τὸν τόπον τὸν νῦν καλούμενον Κεσμὲ-καγιά, μικρὸν ἄνωθι τοῦ σημερινοῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν ἐν Παλατῷ, διὰν ὁρθῶς γράφων, ταῦτα δὲ φρονεῖ ἐν μέρος καὶ μόνον, εἰς πλανητυντικὸν ἀριθμὸν ἐκφερόμενον, ἵσως διὰ τὸ μεγαλόρρημονέστερα, κατὰ τοὺς πάλαι γραμματικοὺς, εἶναι τῶν ἑνικῶν τὰ πλανητυντικά. Πετρίον φρονεῖ τὸ σύμερον Πετρί-καπι, τὸ δ' ἀπὸ τῆς πύλης αὐτοῦ μέχρι τῆς πύλης Αγίας Διάστημα καὶ τὰ ἔδω καὶ πέριξ αὐτῆς ὡς ἐπέχοντα τὸν τόπον τὸν πάλαι καλούμενον Τὰ Δεξιοκράτους. Ἀπορούν δέ μοι φαίνεται πῶς γράφονται τὰ περὶ τοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Φαναρίου φάρου, καὶ τολμῶ να παραπορήσω ὅτι, ἐὰν ὁ Pusculus καὶ ὁ Zorzi Dolfino γράψωσι τὸν πύλιν ταύτην Porta del Pharo, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μεταφράσουσι τὴν λέξιν Φανάριον, ὡς φανὸν ἢ φάρον, οὐχὶ δ' ὑποδεικνύουσιν ὑπάρχοντα φάρον ἢ φανὸν αὐτόθι δῆθεν

πρὸς ὁδηγίαν τῶν πλοίων, ὡς ἔγραψεν ἔτερός τις, διότι ἀγνοῶ τίνος εἰδους πλοῖα παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς ἐπλεον ἐν τῷ Κερατίῳ κατὰ τὴν νύκτα, κόλπῳ δηλονοῦν, οὗτινος εἰπερ ὑπῆρχε μέρος χρῆσον φανοῦ, τοῦτο μᾶλλον ἔσει ὥντα ζητηθῆ καὶ ἀλλοῦ, οὐχὶ μόνον ἐν Φαναρίῳ, οὐ τὸ ἀκρωτήριον εἶχεν ἔκτασιν οὐχὶ τεσσάρων μακράν, οἷαν ἔχει νῦν. Ἀλλὰ διατί σιωπῶσι περὶ τοῦ φάρου τούτου οἱ μέχρι τῶν μέσων τοῦ ΙΕ' αἰώνος χρονογράφοι, μημνήσκεται δὲ μόνος ὁ Χῖος Λεονάρδος! Περιέργον ἐν τούτοις ὅτι τῷ τε Λεονάρδῳ Χίῳ καὶ τῷ ἡμετέρῳ Φραντζῆ ἀποδιδωσιν δὲ φίλος διδάκτωρ ιατρὸς A. Mordtmann μνείαν τοῦ πύργου τοῦ φάρου τοῦ ἐν Φαναρίῳ διότι ὁ μὲν Λεονάρδος γράψει «Trevisanus cordatissime a turri Fani (κατ' ἐμὲ μεταφράζει οὗτος τὸν λέξιν Φανάρι) usque ad Imperialem portam ante sinum

1) Πράγματι παράξενά εἰσιν ὅτα γράφει ὁ Γ. Χρυσοβέργης ἐν διατριβῇ αὐτογεγόνι περὶ τοῦ ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ δεσποτικοῦ θρόνου καὶ ἀμέωνος, (Ἀθήνησι, 1861· ἴδε σελ. 7) περὶ φανοῦ ἐπὶ τῆς ἀκρας Μελαχόλυκς «ὑψομένου», καὶ περὶ τῶν ἀσυστάτων, ὅτα γράφει ὁ Εβλιζ τσελεμπή· ἴδε καὶ σελ. 144; ὅπου, κατὰ τὸν Ἰσαμβέρτο δῆθεν, τὸ Φανάριον «ἐπωνομάσθη διότι ἐπὶ τίνος πολιορκίας ὠχυρώθη ὑπὸ καιρούμενος λαχυράσιν». Ἐν τούτοις τοῦτο λέγει ὁ πολὺς Γύλλιος, σελ. 323, στήλῃ 6' τῆς ἐν Βενετίᾳ ἐκδόσεως τοῦ Imperii Orientalis: «Phanarium. ex eo, quod una nocte ad lucernam constructus fuerit instante obsidione». Καὶ ταῦτα μὲν εἰσὶν ἀνεκτά· ἀλλ' ἐτέρον τινῶν μαρτυρίατο κατατάπτει γελοῖται. Ἰδού τέ γράφει λόγου χάριν ὁ J. B. Lechevalier ἐν τῷ Voyage de la Propontide et du Pont Euxin, Paris, 1800, σελ. 262: «Près du Palais Noir, Blak Seraï, situé dans le Fanal, on trouve une église . . . Moklia Panaghia: elle dépend (sic) du monastère de la grande grotte, Megalo Spileon, . . . Il y a deux fontaines sacrées dans cette église, l'une est dédiée à sainte Anne, et l'autre est surnommée Magouliotissa, du mot vulgaire magoulo (!!!), machoire, à cause qu'une impératrice y fut guérie du mal de dents». Φωτίσθητε λοιπὸν ἐκ τῶν ὑπὸ ζένων γραφομένων.

(*) ἴδε ἀριθ. 2, σελ. 21—23.

decertabat». ὁ δὲ Φραντζῆς οὐδὲν τούτων: «Τῷ δὲ Γαβριὴλ Τρεβιζάνῳ ἐδόθη φυλάττειν τὸν πύργον τὸν ἐν μέσῳ τοῦ φεύματος, τὸν φυλάσσοντα τὸν εἰσόδον τοῦ λιμένος, καὶ ἦν ἀντικρὺς τῆς βασιλικῆς πύλαις»¹. Τὰ ἐκ τῶν γραφούμενων τούτων ἐμὰ συμπεράσματα διαφέρουσι τῶν τοῦ Dr. Mordtmann. Ἀνάγκη ἡ νὰ ἔχεται σθῆτι τις ὁ πύργος οὗτος, ὃ ἐν μέσῳ τοῦ φεύματος, ὅπτις ἐφύλασσε τὸν εἰσόδον τοῦ λιμένος, καὶ πῶς ἦν ἀντικρὺς τῆς βασιλικῆς πύλαις, καὶ ἐν τούτοις ἐν Φαναριῷ!

Οτι διάφορος ἦν ἡ «Πέτρα» τοῦ «Πετρίου», μᾶλλον εἰπεῖν «Πετρίων», οὐδεὶς ἀρνεῖται, μετὰ μελέτην τῶν βυζαντινῶν ἵστορικῶν ἀπορόν μοι μένει μᾶλλον στα πῶς οὐδεὶς προσέσχεν εἰς τὸν Μιχαὴλ Ἀτταλειάτην, τὸν τοσούτῳ λεπτολογοῦντα καὶ τὸν ἐλληνικὸν ἄμα καλῶς γράφοντα· κατὰ τὰ ὑπὸ αὐτοῦ γραφόμενα² «ἀνάγουσιν ἐξ ἐνὸς τῶν Πετρίων» γίνεται δῆλον ὅτι, μακράν τοῦ εἶναι ἐν, ἥδαν καὶ τῶν δύο πλείστα τὰ Πετρία ταῦτα, διότι, προκειμένου περὶ ἐνὸς ἐκ τῶν δύο, ὃ τῆς ἐλληνικῆς καὶ ἀκρῷ δακτύλῳ γευσθάμενος ἔδει 'να γράψῃ «ἀνάγουσιν ἐκ τοῦ ἐτέρου τῶν Πετρίων»· ἀλλὰ καὶ Νικήτας ὁ Χωνιάτης, ὃν γνώστης τῆς ἐλληνικῆς, καὶ οὐτος ἐξ ὧν ἐπαναλαμβάνει δις δείκνυται γινώσκων οὐχὶ ἐν Πετρίον· «οἱ μὲν τοίνυν τὰ πλοῖα φέροντες ἔστησαν κατέναντι τῶν Πετρίων» καὶ π. μετὰ μικρὸν δὲ προστίθουσιν· «οἱ τε τοῖς πλοίοις ἐνόντες τοῖς περὶ τὰ Πετρία τείχεσι προσπελάσαντες, καὶ δι' ἀκατίων τὰς ἀγκύρας τῶν πλοίων ἔραζε φίλαντες ἐκ τῶν κλιμάκων, τοῖς ἐκ τῶν πύργων Ρωμαίοις συμπλέκονται»³. Εάν ἀποδεξώμεθα δὲ τὸν γνώμην τοῦ διδάκτορος A. Mordtmann, ὅτι ἡ μὲν «Πέτρα» (Κεδμὲ-καγλᾶ) ἦν Παλατᾶ τὸν ὄνομασίαν ἔλαβεν ἀπὸ βράχου, μᾶλλον δὲ ἀπὸ πετρῶν ἀπορράγων, τὸ δὲ Πετρίον ὀφείλει τὸν κλῆδιν εἰς τινὰ ναὸν τοῦ ἀγίου Πέτρου, εὐκόλως δυναμέθα 'να συμπεράνωμεν διτὶ δυνατὴν καὶ ἡ εἰς ἑτερα μέρη μετάδοσις τοῦ ὄνόματος, ὅπου ναοὶ ὑπέριχον ἐπ' ὄνόματι Πέτρου: οἵοις ἥδαν ὁ ἐπ' ὄνόματι τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων «κατὰ τὸ ἀκρον τῶν τοῦ Μαρκιανοῦ περιδρόμων», ὁ πλεύσιον τῆς Ἀγίας Σοφίας, ὁ ἀγιος Πέτρος ὁ παλαιὸς, καὶ εἰ τις ἑτερος· ἴσως οὕτως ἥθελεν ἐξηγῆσει τις τὰ τοῦ Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου. Φέρονδ ὅμως διτὶ ὅπου βραχῶν ἔκειτο καὶ ἀπορράξ ἀκτὴν αὐτὴν ἐκαλεῖτο Πετρίον, οἷον ἔχομεν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς πύλαις Νέας (Γενί) καὶ Ἀγίας (Ἀγιᾶ) διαστήματι· ἐντεῦθεν εἴκομεν καὶ Στροβίλον ἢ Στροβίλεαν καὶ μονὸν ἐν αὐτῇ, πολὺ πιθανῶς τὸ νῦν ἡμελημένον, ἔνδον τῆς πύλαις Γενίκαπι, Σιγάνη πασᾶ μεσδῖτι. Ἐν τῷ Πετρίῳ τούτῳ ἔκειτο ναός τις τῆς ἀγίας Εὐφημίας, οὐ τὸν κτίσιν ὁ Τύχος Δωρόθεος, ἢ Προκόπιος ὁ πρεσβύτερος, ἀποδιδώσιν εἰς Καστίνον ἐπίσκοπον τοῦ Βυζαντίου, καίτοι δέον εἰπεῖν ὅρθιτερον ὅτι, μετὰ τὸ μάρτυριον τῆς ἀγίας κτισθεὶς, ὀφείλει τὸν ἀνέγερσιν αὐτοῦ μᾶλλον εἰς τὸν ἐπίσκοπον Δομέτιον, δῆλον οὖν κατὰ τὰ τέλη τοῦ Γ' ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ' αἰώνος. Γράφων ὁ Δωρόθεος, καθὼς καὶ Νικηφόρος ὁ πατριάρχης καὶ Κάλ-

1) Φραντζῆς· Βόνης σελ. 254—255. Leonardo, παρὰ Migne, ἐν Πατρολογίᾳ, τόμος 159, στήλη 935.

2) Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης· Βόνης σελ. 46.

3) Χωνιάτης· Βόνης, σελ. 721.

λιστος ὁ Ξανθόπουλος, ἐξ ἑκείνου παραλαμβάνοντες, ἀναφέρουσιν ὅτι τῆς ἀγίας Εὐφημίας ὁ νάδς ἔκειτο κατὰ τὸ βόρειον μέρος τῆς πόλεως, σώζει δὲ ὁ ἀρχαιότερος αὐτῶν τὸν παράδοσιν ὅτι αὐτόθι ἐτάφησαν τὰ σώματα τῶν τοῦ Βυζαντίου «ἡγεμονεύσαντων»⁴. Εἰς τοῦτο τὸ μέρος ἀπετεργατίζοντο τὰ παλαιὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς εὐρίσκομεν παρὰ τῷ Πασχαλίῳ Χρονικῷ²: «ὅπερ ἔστι τὸ παλαιὸν τείχος Κ/πόλεως, τούτεστιν ἀπὸ τοῦ καλουμένου Πετρίου ἔως τῆς πόρτας τοῦ ἀγίου Αἰμιλιανοῦ, πλησίον τῆς καλουμένης Ράβδου».

Οὐδεὶς ἀρνεῖται ὅτι τόπος τις καλουμένος Πετρίον τὸ ὄνομα μόνον ὡς ἀνάμνησιν ἔσωσε μέχρι σήμερον, ἀλλ' ἔσωσεν ἐν τῷ προτειχίσματι· φέρονδ δὲ ὅτι δέον 'να παραδεχθῶμεν τὸ παλαιὸν Πετρίον ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς πύλαις τῆς Ἀγίας (Θεοδοσίας) μέχρις ἀνω που καὶ ἐπέκεινα τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχείου, καὶ ὅτι οἱ πολλοὶ ναοὶ τοῦ μέρους τούτου δέον 'να ξηπνθῶσιν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ τόπῳ, περὶ οὐν ὁ ἀργός, οὐχὶ δὲ ἐντὸς τοῦ προτειχίσματος, αὐτοῦ δῆλον οὖν τοῦ καλουμένου Πετρίου ταῦτην· ὁ κ. Mordtmann παραδέχεται ὅτι τὸ Πετρί τοῦτο, ἐν φόρμῃς ὁ πατριαρχικὸς οἰκος καὶ ὁ νάδς, μετεῖχεν ἐν τῇ βυζαντινῇ ἐκκλησιαστικῇ ἵστοριᾳ τῆς τοῦ λαοῦ εὐλαβείας, ἔνεκα τῶν πολλῶν αὐτοῦ ναῶν, ἡς ὁ Αθως, ὁ βιθυνικός "Ολυμπος, καὶ τὰ δρῦν τοῦ Γάνου· οἱ δὲ σεβαστοὶ ήμιν διά τε τὰς γνώσεις καὶ μελέτας αὐτῶν M. Λογοθέτης Σ. Ἀριστάρχης καὶ Canon G. Curtis εἰς ἑτερα παρονέχθωσαν περίεργα συμπεράσματα· διότι, εὐρόντες ἐπὶ τοῦ τείχους τούτου μαργαρίνην πλάκα μετὰ τῶν γραμμάτων ΑΡΝΦΠΡ μετὰ χασμάτων ἐν τῷ μεταξὺ, συνεπλήρωσαν οὕτω: Μονὴ ἡ ἀγίου Ιωάννου προφήτου προδρόμου, καὶ δρίσαν «ἐπακριβῶς» τὸν τέως ἀγνωστον θέσιν «τῆς γυναικείας μονῆς τοῦ Προδρόμου»³, τῶν Πετρίων, τῆς καὶ Στροβίλου καὶ Ἐβραϊκῶν· ἐν τούτοις τοὺς μὲν, η τοιαύτη συμπλήρωσίς ἔστι τολμηρά, τὸ δὲ ἀναπόδεικτόν ἔστι πόθεν τὸ μάρμαρον μετενέχθη· διότι κατὰ τὰς τῶν τείχων ἐπιδιορθώσεις ἡδύναντο οἱ κτίσται 'να μετακομίζωσιν ἐκ διαφόρων μερῶν ἐγγὺς ἢ ὀλίγῳ μακράν κειμένων μαρμαρίνας πλάκας, ἐγγράφους ἢ μη. Τὴν δὲ τοῦ φίλου Dr. A. Mordtmann γνώμην οὐδαμοῦς ἀποδέχομαι λέγοντος ὅτι τὸ μεταξὺ τῆς πύλαις Πετρίου καὶ τῆς τοῦ Φαναρίου διάστημα ην ἔδρα «πολυαριθμῶν» ναῶν καὶ μοναστηρίων· διότι γνώσκομεν ἐν τῷ Πετρίῳ τῶν Βυζαντινῶν κειμένων ναοὺς ἢ μονάς, τὸν τῆς Θεοτόκου τῶν Μπροπολιτῶν, ἴσως αὐτὸν τὸν παρὰ Ughelli ἀναφερόμενον ὡς μονὴν τῆς Θεοτόκου τοῦ Πετρίου σωζομένην τῷ 1334, καθὼς εὐρίσκομεν παρὰ Δουκαγική⁴, τὸν γυναικείαν μονὴν τοῦ Βαπτιστοῦ

1) Πατριάρχειον Χρονικόν ἔκδ. Βενετίας, 1729, σελ. 348 ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Δωρόθεου Περὶ τῶν Ο' μαθητῶν τοῦ Κυρίου Νικηφόρου Ἐκκλ. Ἰστ. βιβλ. Η', κερ. 5' ςλπ.

2) Ἐν 'Ολυμπίᾳ ΣΜΓ'.

3) Ἐλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος· Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπή· Παράρτημα τοῦ ΙΣ' τόμου· ἐπιγραφὴ ΡΘ', σελ. 26. Ἰδε τὴν ἐπιγραφὴν ἐν τοῖς παρατυνημένοις τῷ τείχει τούτῳ πίναξι.

4) Constantinopolis Christiana· τῆς ἐν Βενετίᾳ ἔκδό-

καὶ Προδρόμου, κατὰ Βαζάντιον αὐτὸν οὖσαν τὴν τῆς Στροβίλεας ἢ Στροβίλου, τὸν ναὸν τοῦ προφήτου Ἡλιού, τὸν τοῦ ἀγίου Καλλινίκου, τὸν ναὸν τῆς ἀγίας Εὐθυμίας, τὸν ναὸν τῆς ἀγίας Ἰουλιανῆς, ἵστως αὐτὸν τὸν τῆς Ἰουλιανῆς «πλησίον τοῦ Στροβίλου». τοῦ καταλόγου τούτου κείσθω νῦν ἐκτὸς ὁ τοῦ Παικοπετρίου ναός. Ἀλλὰ τοσοῦτοι ναοὶ καὶ μοναὶ ἥν ἀδύνατον ναὶ καταλάβωσι τὸν τόσῳ μικρὸν χῶρον μετά τε τῶν περιβόλων καὶ κτημάτων αὐτῶν προστεθείσθω δ' ὅτι μέχρι σήμερον οὐδὲν γινώσκω μνημεῖον τέχνης ἢ λειψανον δομικῆς ἀνευρεθὲν κατὰ τὸν περιοχὴν ταύτην, δῆτ' ἐπιγραφὴν, οὔτε θραύσμα τι ἔγγραφου κιονοκράνου, οὔτε λειψανον τειχίου τινός· αὐτὸς ἔτι τὸ ἀπέναντι τοῦ Πατριαρχείου ὑποκάτω τῆς μικρᾶς πλατείας ἡ πόλειον, δπερ, ἀνοιχὲν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1879, ἐπεισεψάμπτον μετὰ τῶν φίλων Ν. Β. Χρυσανθίδου καὶ Σάββα Ιωαννίδου, οὐδὲν ἡμῖν τεκμήριον παρέδειξει αταγωγῆς βυζαντινῆς.

Οἱ ιατρὸς A. Mordtmann ἀποδίδωσιν εἰς τὸν πύλην τῆς ἀγίας Θεοδοσίας (Ἀγιὰ καπὶ) τὸ ὄνομα πύλης τοῦ Δεξιοκράτους· εὐτυχῶς ἀναφέρει ἐνίστετὸν τερατολόγον Κωδινὸν, καὶ μοὶ ὑπέμνυσεν οὐτως ὅτι δύναμαι ναὶ προσδράμω εἰς τὰς γνώσεις τοῦ παρὰ Banduriū Ἀνωνύμου, δῆτις γράφει: «Τὰ Δεξιοκράτους οἴκος ἥν Δεξιοκράτους πατρικίου, ἐν τοῖς κρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, ἐν ὧ (οἴκῳ βεβαίως) καὶ Μαυρίκιος γηροκομεῖον ἀνήγειρε σύν τοῖς ἐμβόλοις· ἥν δὲ ἐκεὶ οἴκος Καρπιανοῦ πατρικίου, καὶ ἔξ αὐτοῦ εἴληφεν ὁ τόπος τὸν προσηγορίαν Καρπιανοῦ». Ἐάν ἀκούσωμεν νῦν τῶν χρονογράφων Κεδρονοῦ καὶ Θεοφύνους¹, μανθάνομεν ὅτι τοὺς ἐμβόλους αὐτοῦ τούτους ὁ Μαυρίκιος ἔκτισεν οὐ μακράν τῶν Βλαχερνῶν, κοσμήσας ζωγραφίας παριστῶσαις πάσας αὐτοῦ τὰς πράξεις ἐκ παιδικῆς ηλικίας· «ἔκτισε τὸν Καριανὸν ἐμβολὸν ἐν Βλαχερναῖς... ἀνεπλήρωσε δὲ καὶ τὸ ἐν αὐτῷ δημόσιον λουτρόν» λέγει ὁ περιτος· μαρτυρεῖ δὲ τερός, δένο καὶ πλέον αἰδίνας περὶ τοῦ Κεδρονοῦ γράφας. Φρονῶ λοιπὸν ὅτι Τὰ Δεξιοκράτους ἀνάγκη ναὶ μεταγάγωμεν ἀπὸ τῆς Ἀγιᾶς εἰς τὸν Παλατᾶν, ἔξω κυρίως τῆς σημερινῆς πύλης Εἰδάν-θερά, μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ νῦν Τεφερδάρο, μηδὲ ναὶ παρασυρθῶμεν ἐκ τῆς ἐν τῷ Συναξαριστῇ μνείας καὶ ναὶ συμπεράνωμεν ὅτι ἐπειδὴ ἥ τῆς ἀγίας Θεοδοσίας Σύναξις ἔτελεῖτο ἐν τῷ μονῇ τοῦ Δεξιοκράτους, καὶ ἐπειδὴ ναὸς τῆς ὁσιομάρτυρος ταύτης κεῖται ἐν τῷ Ἀγιὰ-καπὶ, συνεπῶς ἡ περὶ τὴν πύλην Ἀγιᾶς τοποθεσία ἥν Τὰ Δεξιοκράτους: διότι ὁ Συναξαριστῆς οὐ ποιεῖται μνείαν ναοῦ τῆς ἀγίας Θεοδοσίας, ὡς ἐν μνήμαις ἐτέρων ὄσιων ἀνδρῶν καὶ μαρτύρων, ἀλλὰ μνείαν τῆς τοῦ λειψάνου καταθέσεως· ἐκτὸς τούτου πρόκειται περὶ δύο Θεοδοσιῶν, ὃν ἥ μνήμην νῦν ἀγεταὶ ἐν τῇσι τῇσι ἥμέρᾳ, ἀγνωστὸν δὲ τίνος τὸ λειψάνον εἶχεν ἥ μονη τοῦ Δεξιοκράτους πρὸ τοῦ IA' αἰώνος· ἀμφοτέρων ἥ μνήμην παρὰ τῷ Συναξαριστῇ γράφεται τὸν 29 μαΐου· ἐν τούτοις ἥ Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἐπανηγύριζε τὸν μνήμην τῆς ἀρχαιοτέρας τὸν 29 ἥ 30 μαΐου, τὸν δὲ τῆς ἐπὶ τῶν εἰκο-

σεως, σελ. 63 τοῦ B' μέρους. Τὴν αὐτὴν εἰδῆσην ἴδε παρὰ Βαυδουρίων Imperium Orientalis, ὀνταύτως, σελ. 489.

1) Θεοφάνης· Βόνης, τόμ. A' σελ. 402. Κεδρηνός· A' σελ. 694.

νομαχιῶν ἀκμασάσης τῷ 18 ιουλίου· βραδύτερον αἱ ἑορταὶ τῶν δύο συνέπεδον· δύναται δέ τις εἰκάσαι ὅτι μετετέθη καὶ ἡ Σύναξις ἀπὸ Τῶν Δεξιοκράτους εἰς τὴν Ἀγιὰν: διότι τῆς νεωτέρας Θεοδοσίας ἥ Σύναξις ἔτελεῖτο ἐν τῷ μέρει τούτῳ. Ἀλλως, γνωστὸν ὅτι καὶ αἱ μνῆμαι τῶν ναῶν μετεφέροντο ἀπὸ ταύτης εἰς ἑκείνην τὴν ἥμέραν, καὶ αἱ μνῆμαι τῶν ἀγίων, πολὺ δὲ πιθανῶς, ὡς τὰ λειψάνα, οὕτω καὶ αἱ «Συνάξεις» πλλασθον ναὸν, οὐδεὶς δ' ἐκώλυε ναὶ μετενθῆ ἥ Σύναξις ἀπὸ τῆς 18 ιουλίου εἰς τὸν 29 μαΐου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν Εἰδάν-θερά εἰς τὴν Ἀγιὰν, ὅπόθεν ὅριζεται τὸ Πετρίον, ἥ μᾶλλον εἰπεῖν, ὅρθοτερον, τὸ ἐν τῶν Πετρίων διότι ἔχουμεν Παλαιὸν Πετρίον, καὶ Πετρίν παρὰ Θεοφάνει καὶ Κεδρονῷ¹, ἐξ οὐ συμπεραίνει τις ὅτι καὶ νέον Πετρίν ὑπῆρχεν, ἐκτὸς τῆς Πέτρας. Ταύτης δὲ τῆς τοποθεσίας (Πέτρας) ὅρισθεισης ὑπὸ τοῦ Dr A. Mordtmann, φρονῶ ὅτι τὸ μὲν νῦν Πετρίν ἥ προτείχισμα τοῦ Πετρίου, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀγιᾶς μέχρις ἀνωθεν τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἔως τοῦ νῦν Φαναρίου μέρος ἥ παλαιὸν Πετρίον. Πετρία δὲ νομίζω καλουμένην ἐνι περιληπτικῶς ὄνοματι καὶ τὸν περιοχὴν τὸν πρὸς τῷ τείχει τοῦ Φαναρίου ἀπὸ τῆς πύλης αὐτοῦ μέχρι τοῦ Κυνηγοῦ. Τὸ σημερινὸν Φαναρίον ἥ περιοχὴ τῆς ἐπὶ τοῦ λόδου τοῦ Μουχλίου ἀρχαίας μονῆς Τῶν Παναγίου, ἔξ ἣς ὀνομάσθη καὶ δό τόπος σύμπας, ἀσκητος βεβαίως μέχρις αὐτοῦ τοῦ I' αἰώνος. Ἰδως βιογραφίαι τινὲς ὅδιων ἀνδρῶν καὶ μαρτύρων, τέως ἀνέκδοτοι, δημοσιευμέναι ποτε κορυγήσουσιν ἥμιν φωτὸς ἀκτίνα μικράν, ἥτις ἔστι τοσούτῳ ποθητή. Ἐν ταῖς πυγαῖς ταύταις καὶ πρώταις πασῶν πρέπει ναὶ ξητᾶμεν τὸν λόδιν τῶν ἀπορουμένων ἥμιν, ἐπικαλούμενοι τὰς γνώσεις καὶ τὰς εἰδήσεις τῶν τὸν Ἀνατολὴν ἐπισκεψαμένων κατὰ τὸν μεσαίωνα ξένων ἐν περιπτώσει ἐλλείψεως τῶν ἥμερων, καὶ δός εἰπεῖν, αὐθεντικῶν πηγῶν. Οὐδὲ ἔξηντλῆθι ἔτι τὸ μέγα μεταλλεῖον τῶν ἔγγραφων μνημείων, τῶν τέως τὸ φῶς τοῦ τύπου διαφευγόντων.²

ΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΓΕΔΕΩΝ.

1) Θεοφ. A', 563. Κεδρηνός· A', 774.

2) Τὸ μικρὸν ἄρθρον τούτο ἔστιν ἀπόσπασμα ἐκ τῶν πρατεῖῶν Ἀθήνησιν ἐκδιδούμενων «Ἐγγράφων Λίθων καὶ Κεραμίων», ἐν οἷς συνεχδιδούνται πολλαὶ βυζαντιναὶ καὶ ἀρχαῖαι ἐπιγραφαὶ μετὰ σχολίων πολλῶν τοπογραφικῶν καὶ ἱστορικῶν.